

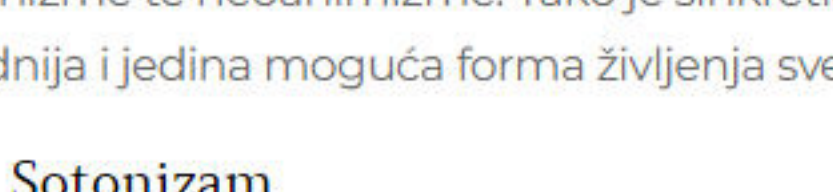
SOTONIZAM, NEW AGE, WICCA: Ima li mjesta magiji u suvremenom svijetu?

Bez obzira na to što nemaju jedinstven ili koherentan sustav vjerovanja, novovjerni duhovno-magijski pokreti i sustavi u osnovi su slični

PIŠE: DR. SC. DENIVER VUKELIĆ 11/10/2023, 16:59

Ilustracija / ALEJANDRAMACO / Pixabay

Najveći dio njih razvio se i popularizirao nakon Drugoga svjetskog rata, a zenit su dosegli u šezdesetim godinama 20. stoljeća kao svojevrsan buntovni odgovor na tradicionalne zapadne duhovnosti promičući individualnost, ljudska prava, ekologiju, feminizam i toleranciju. Pod novovjermima podrazumijevamo sotonizam, new age pokrete, wiccu i suvremeno vješticarstvo, neošamanizme te neonimizme. Tako je sinkretička ezoterijska-okultistička religioznost postala je najprikladnija i jedina moguća forma življenja svetoga u postmodernom društvu.

Sotonizam

Sotonizam je jednim svojim dijelom, onim suvremenijim, podskupina novovjerja, a drugim, starijim dijelom, religijsko-magijski antipod judeokršćanskim idejama. Navodna prva napisana knjiga o sotonizmu priručnik je za održavanje crne mise i prizivanje demona Grimorij pape Honorija tiskan u 17. stoljeću, iako je kao rukopis vjerojatno stariji. U Francuskoj je u 19. stoljeću najpoznatiji bio slučaj sotonističkog opata Boullana, koji je bio vođa francuskog ogranka karmelićanske crkve te navodno prakticirao crnu magiju i žrtvovanja djece.

Papa je 1847. godine ekskomunicirao taj red i njegove sljedbenike, a Boullan je zajedno s časnom sestrom Adele Chevalier, koja mu je bila ljubavnicom, pobjegao iz samostana. Poslije su imali dvoje djece, a Boullan je postao egzorcist primjenjujući metode koje su uključivale i mješavinu ljudskog izmeta i hostije koju je opsjednuta osoba morala progutati.

Na jednoj od crnih misa žrtvovao je i jedno od svoje djece, a vjerovao je da se prvotni grijeh Adama i Eve može iskupiti samo prakticiranjem seksa s inkubima i sukubima, odnosno seksualnim demonima. Osim navedenih, blasfemične prakse s elementima sotonizma u 19. stoljeću pojavljivale su se i u devijacijama tajnih inicijacijskih društava. Od 20. stoljeća nadalje može se primijetiti nekoliko ograna sotonizma. Prvi je klasični sotonizam, kršćanski koncept sotone i sotonizma koji je nastao na srednjovjekovnim idejama, koji sotonizam promatra kao tajno društvo posvećeno obožavanju i služenju sotoni, protivno Crkvi, uz ljudske žrtve, kanibalizam i seksualne orgije. U 20. i 21. stoljeću takav pogled na sotonizam i dalje uglavnom imaju kršćanske denominacije, najčešće one radikalnije.

Drugi, najveći oblik modernog sotonizma oblikovao je Anton Szandor LaVey 1966. godine u američkom gradu San Franciscu. On je osnovao Sotonističku crkvu te se po njemu taj smjer naziva LaVeyevim sotonizmom. LaVeyev sotonizam više se smatra filozofijom nego religijom, a za razliku od teističkih sotonista, LaVeyevi sotonisti vide sotonu kao simbol čovjekove unutarnje naravi. LaVey je nakon osnutka svoje Crkve odbijao glavu i proglasio se osnivačem i visokim svećenikom Sotonističke crkve, a njegova žena Dianne postala je svećenicom te crkve. Crkva je brzo narasla na više od 25 000 članova.

Nakon što je neko vrijeme djelovao, LaVey je odbacio crne mise kao zastarjeli koncept, a za rituale se počeo koristiti enokijanskim magijskim jezikom koji je preuzeo od Crowleyja, a koji su u 16. i 17. stoljeću osmislili ceremonijalni magijski praktičari John Dee i Edward Kelly kao sustav navodne magijske komunikacije s anđelima i duhovima te za putovanje različitim ravninama postojanja.

Luciferijanizam

S druge strane, luciferijanizam je ogranak teističkog sotonizma, religijsko-magijskog sustava vjerovanja koji štuje određene intelektualne karakteristike Lucifera kao entiteta. Inspiriran je staroegipatskim grčkim i rimskim mitovima, gnosticizmom i hermetizmom.

U njemu se Lucifera promatra kao pozitivnu ili prosvjetljenu stranu Sotone, kao osloboditelja čovjeka od Jahve kao opresorskog božanstva, analoški slično konceptu starogrčkog titana Prometeja koji je, prema mitu, ljudima podario vatru. Cilj je luciferijanizma unutarnje prosvjetljenje čovjeka i iskorištavanje njegova punog potencijala.

Na hrvatskom prostoru, nakon dvjesto godina od prestanka progona vještica, o sotonizmu od druge polovice osamdesetih godina 20. stoljeća počinju kolati urbane legende, a poglavito o sotonističkoj luciferijanskoj sekci Crna ruža, koja svoje navodno podrijetlo vuče iz LaVeyeve Sotonističke crkve.

New Age

New age je kompleksan »kišobran-pojam« o kojem se često raspravlja, a kojim se opisuje širok spektar duhovno-magijskih oblika, koncepata i pokreta oblikovanih i preoblikovanih od šezdesetih godina 20. stoljeća do danas. New age kao duhovno-magijski koncept ima više korijena i uzroka. New age je kao glavni preduvjet spuštanja među široku populaciju imao masovno opismenjanje radničkoga i nižega društvenog sloja u Europi i Americi sredinom 20. stoljeća, oporavak i tehnološki napredak nakon Drugoga svjetskog rata, snažan utjecaj medija, koji je slijedio zajedno s njim, radija, televizije, novina i izdavaštva, razvoj glazbenih supkultura te dostupnost svjetskih religijsko-magijskih ideja i koncepata širem sloju ljudi.

New age je polovicom 20. stoljeća bio onodobna kontrakultura u SAD-u, u kojem je glavna ideja bilo i ponovno otkrivanje kulture američkih Indijanaca, ali u kombinaciji s mističnim, ekookolišnim i duhovnim disciplinama različitih kultura i koncepata poput hinduizma, šamanizma, znanstvene fantastike i transpersonalne psihologije.

Među raširenijim i najspecifičnijim novovjernim duhovno-magijskim konceptima 20. i 21. stoljeća svakako su suvremeno vješticarstvo i wicca čiji se početci mogu smjestiti između tridesetih i pedesetih godina 20. stoljeća iako većina njihovih magijskih praktičara smatra i vjeruje da oni postoje u nekim svojim oblicima od prapovijesti.

Suvremeno vješticarstvo

Suvremeno vješticarstvo kao pojam odnosi se na različite tradicije vješticarstva prakticirane u 20. i 21. stoljeću, kao podvrsta novovjerja, odnosno uvjetno rečeno neopaganizam, čije prakse uključuju magijske, pučke iscjeliteljske, šamanističke prakse, duhovno iscjeljivanje, ceremonijalne magijske prakse elementarne magije, prilagodbe prirodnim energijama i drugo, a wiccu možemo promatrati ili kao jednu vrstu suvremenog vješticarstva, ili pak različitu od onoga što pripadnici suvremenog vješticarstva smatraju praksom suvremenog vješticarstva, ovisno o tome koju tradiciju unutar štije promatraju. Wiccu možemo definirati kao "specifičnu i otvorenu religiju, baziranu na prirodi, arhetipskim pojmovima muškog i ženskog božanstva, usmjerenu k afirmaciji života (...). Osnovne postavke bazira na polarnosti, imanentnosti, prirodi, magiji te sadržava ritualnu strukturu u krugovima i kvadrantima."

Wicca

Sustav wicce na široj razini temelji se na štovanju prežitaka onoga što oni nazivaju "Stara religija" unutar čijeg se sustava slavi osam tradicionalno keltskih godišnjih solarnih svetkovina, a to su Yule, Imbolc, Ostara, Beltane, Litha, Lugnasadh, Mabon i Samhain te manja slavlja u vrijeme punog Mjeseca koja se nazivaju esbatima i koja prate ciklus od dvadeset osam dana, ujedno povezan sa ženskim menstrualnim ciklusom, odnosno slavljenjem Boginje u aspektu žene. Wicca je u svojoj osnovi duoteistički duhovno-magijski sustav. Dva božanstva wicca tradicija najčešće su Velika Majka, Trostruka Boginja i darovateljica života kao ženski princip koji je binarno spojen s Rogatim Bogom, odnosno muškim principom. Wiccanci, kako se nazivaju vjernici i praktičari wicce, osim vjerovanjem u religijske postulate wicce, bave se i elementarnom i simpatičkom magijom koja je sastavni dio ovoga duhovno-magijskog sustava. Wiccanski se vjernici i praktičari najčešće okupljaju u kovenima, odnosno skupinama od uglavnom trinaest članova iako ih može biti i više ili manje, a koveni mogu biti jedni prema drugima organizirani u hijerarhijskom ili pak saveznom odnosu.

Wicca je redovito inicijacijski sustav, barem u takozvanim tradicionalnim i radikalnim tradicijama, a u eklektičnima je najčešće samoinicijacijski sustav. No, u većini wiccanskih tradicija novi članovi u kovene ulaze inicijacijom koja je, kao i u slobodnom zidarstvu iz kojega je preuzeta, trostupanjska. Tradicijski koveni kao autonomne jedinice sastoje se od iniciranih svećenika i svećenica koja se predvode takozvani Visoki svećenik i Visoka svećenica koji zajedno kao par i koji su prošli sva tri stupnja inicijacije. Katkad venoski i venoski inicijatori su drugi stupanj inicijacije te su onda pod upravom i nadležnošću nekoga starijeg i važnijeg kovena u hijerarhiji i liniji.

Specifičan suvremeni religijsko-magijski i kulturni fenomen nastao na temeljima, rekonstrukcijama i dekonstrukcijama animističkih i politeističkih starovjerja, a to uglavnom u 20. stoljeću, svakako su neonimizmi, koji se također ubrajaju u novovjerne duhovno-magijske oblike, zajedno s neošamanizmima, wiccom, new ageom, sotonizmom i drugima. Glavni podsustav neonimizama na europskom prostoru nazivamo rodno vjerjima. Rodno vjerje možemo definirati kao suvremeni novovjerni neonimističko-politeistički religijsko-magijski sustav utemeljen na užem ili širem kulturnom području naroda ili bliske skupine naroda vezanih zajedničkim kulturnim i tradicijskim naslijeđem, uglavnom na prekršćanskim starovjernim sustavima, odnosno dekonstrukcijom i doradom njihovih prežitaka.

Okultna društva

Različita okultna društva, magijski pokreti i duhovni smjerovi 19. i 20. stoljeća bili su redovito platforme viših slojeva, plemstva ili bogatijega građanstva koje si je moglo priuštiti sudjelovanje u njima kao znanstvenici u domeni. Drugih, učenijih oblika magijskoga gotovo da i nije bilo početkom 20. stoljeća zbog niskog stupnja pismenosti, koju okultna literatura za svoje širenje nužno zahtijeva, osim onih koje smo spomenuli, u sklopu slobodnog zidarstva, teozofije i antropozofije. Preduvjeti za širenje magijskoga, u većoj mjeri nego samo onog iz pučke kulture, na šire društvene slojeve stvoreni su tek početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća podizanjem standarda i pismenosti te obrazovanja viših slojeva, i prijelomom ideja new age pokreta u Europu. Od devedesetih godina 20. stoljeća počele su se otvarati telefonske linije za proricanje budućnosti putem tarota, graha, I chinga i drugih metoda te specijalizirane trgovine za magijsku literaturu i pribor. Osnivaju se radionice poput i udruge koje se bave različitim neošamanističkim i new age aktivnostima i radionicama doputa i izrade i stvaranja šamanskih bubnjeva, meditanacija, reikija i slično. U zamalo svim tiskanima medijima i na internetskim portalima mogu se naći horoskopi za svaki dan, tjedan ili godinu te rasprave o značenjima i međusobnim utjecajima horoskopskih znakova na ljudski život.

Na mnogobrojnim internetskim stranicama i mrežnim grupama mogu se naći više ili manje kvalitetni članci o magijskim praksama iz cijelog svijeta, oglasi za magijske usluge i slično. Takve usluge javno nude mnogobrojne magijske osobe (bioenergetičari, iscjelitelji, samoprozvani šamani i slično) koje javno reklamom privlače sljedbenike ili korisnike svojih usluga stvarajući karizmatične kultove oko sebe i svojih tehnika. Tijekom povijesti na hrvatskim su prostorima magijski praktičari uglavnom bili na rubu društva, izvan naselja ili pak radili u tajnosti u naseljima. No, od druge polovice 20. stoljeća, s popularizacijom magijske prakse, to se promijenilo, a neki od uspješnijih napravili su zamjetne karijere istupajući u javnosti sa svojim magijskim praksama stekavši veći broj korisnika i pratitelja. Lista je osoba koje se u javnosti u 21. stoljeću bave velikim oblikom magijske prakse imajući svoje tvrtke, reklamiraju se, imaju svoje zajednice i slično.

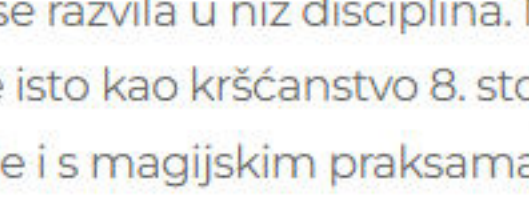
Glavna, ključna razlika u širenju i miješanju magijskih praksi u prapovijesti, starom, srednjem i ranome novom vijeku te danas u tome je što se danas informacije prenose golemom brzinom, što je digitalni svijet interneta, televizije, novina i svih drugih medija velika i često neprohodna šuma informacija o različitim religijskim i magijskim vjeronjima. Ona je i područje djelovanja kako magijskih praktičara različitih sustava, uključujući i one izrazito sinkretističke, tako i mnogih prevaranata koji se koriste ljudskim strahovima i potrebama radi zarade.

U starijim su razdobljima ljudi vjerovali da, ako im ne može pomoći svećenik iz religije kojoj pripadaju ili magijski praktičar s njihova područja, valja pomoći tražiti od susjednih svećenika ili praktičara drugih kultura pretpostavljajući da su moćniji jer ih ne razumiju. Danas je situacija još složenija, ljudima je, drugim za pretpostavljajući da su moćniji jer ih ne razumiju. Danas je situacija još složenija, ljudima je, drugim za pretpostavljajući da su moćniji jer ih ne razumiju. Danas je situacija još složenija, ljudima je, drugim za pretpostavljajući da su moćniji jer ih ne razumiju.

Službene su religije stoljećima poricale magijske prakse koje nisu išle njima u korist, a one koje jesu je odobravale su kao dio službene religijske prakse ili pak prešutno dopuštale. Ostale su magijske prakse prozivala ili herezom, grijehom, iluzijom, stvarnim zločinjenjem, dijaboličnim vješticarstvom ili pak praznovjermem. Znanost je u osvit prosvjetiteljstva i racionalizma strukturu magije proglasila primitivnim sustavom kojem je nadređena religija, a koja se evolucijom čovjeka pretvorila u znanost kao najviši sustav. No tome jednostavno nije tako i to nije istina, koliko god i suvremeni ateistički zastupnici i znanstvenici tumačili ili zastupali takva stajališta.

Sva tri sustava, religija, magija i znanost, danas su jednako prisutna kao što su bila i stoljećima prije, uz iznimku znanosti koja je, naravno, napravila najveći skok u ljudskim civilizacijama jer nije ostala samo dijelom filozofije, nego se razvila u niz disciplina. No, razvijaju se i religija i magija. Primjerice, kršćanstvo 2. stoljeća nije isto kao kršćanstvo 8. stoljeća, 12. stoljeća, 16. stoljeća, 19. stoljeća ili pak danas. Jednako tako je i s magijskim praksama. I religija i magija se razvijaju, stvaraju, oblikuju, dekonstruiraju, utječu na različite svoje oblike i postaju nešto novo, sukladno mijenama i potrebama čovjeka.

Čovjek 21. stoljeća, u velikoj mjeri i dalje će, ako se on sam ili netko njemu blizak razboli, odlaziti k liječniku kao predstavniku znanosti, moliti se božanstvu religije kojoj pripada u objektima njegova ili njihova štovanja ili pak u vlastitoj privatnosti, ali i koristiti se različitim magijskim praksama, koje su danas često zamaskirane u kišobran-pojam alternative: uporaba amuleta i talismana, posjet nekom prostoru koji se smatra svetim ili iscjeljujućim, dodirivanje ostataka i nekima posebnih osoba ili pak prošetati različitim javnim i privatnim magijskim praktičarima i iscjeliteljima. Tako čovjek pokušava pobijediti onaj i dalje sveprisutan egzistencijalistički strah od bolesti, nepogode i smrti, strah od nepoznatoga, strah od velikih kozmičkih pitanja na koja nema odgovor.

Ovaj članak je deseti dio serijala "Povijest magije u Europi i Hrvatskoj" Denivera Vukelića koji je objavljen u okviru programa poticanja novinarosti izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

Serijal pronađite na ovom linku.

VEZANE TEME: POVIJEST MAGIJE U EUROPI I HRVATSKOJ

TAJNA DRUŠTVA MODERNE EUROPE: Što rade slobodni zidari, Zlatna zora, teozofi i O.T.O.

MAGIJA I ZDRAVLJE PO PUČKI: Bršljan, bunika, kadulja, kužnjak, mandragora, odoljen i velebilje djelić su drevnih vjerovanja

ŽENE KOJE SU BILE KRIVE JER ŽIVE: Progoni vještica stoljećima su bila zakonita djelatnost

PRODOR ARAPSKJE, ŽIDOVSKJE I ROMSKJE MAGIJE: Kad je Europa pitala, odgovore je dobila s margine koju nije priznavala

